

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., váci körút 15.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	frt 7.—
Félévre	3.50
Negyedévre	1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A zágrábi eset.

A zsidó felekezet ellenségei előszeretettel emlegetik, hogy hatalomra törünk, sőt hogy már is oly hatalmat képviselünk, mely a keresztény társadalomra veszélyes, mely végmegsemmisülését fogja előidézni. A tények megerősítik ellenfeleink állítását, vészkiáltásuk viszhangra talál, és a keresztény társadalom a gyáva zsidó fajtól remegni kezd. A »tények logikája« előtt meg kell hajolnunk, és valljuk be igazán, hogy retentő hatalom öszpontosul bennünk. Ennek köszönhető, hogy a tiszta-eszlári per famozus vizsgáló bírása, aki egész Európa előtt meghurczolta igazságszolgáltatásunkat, birói székre ültetett, ennek tulajdonítható, hogy százakra menő zsidó lélek hajlékát büntetlenül lehet felgyujtani, ennek, hogy ellenünk a társadalom söpredéke, szóval és írásban szabadon izgathat, ennek, hogy hitfelekezetünk és tagjai a jogegyenlőség proklamációjának évszázados ünnepén a szabadságszerető Magyarországon még mindig kivételes helyzetben vannak, ennek, hogy a magyar alkotmány alapját képező törvény előtti egyenlőség alul csak velünk szemben van kivételesség, és ennek végül, hogy az ezer veszélyen és küzdelmen keresztül féltékenyen őrzött családi életünk tisztaságát is szentségtörő kezek immár szintén beszennyezni kezdik. Ez a mi hatalmunk, és nagyon értjük, hogy sokan vannak, kik az ilyen hatalomtól megreszketnek. Félelmesek vagyunk, elébb a falusi gyerekekre, majd a piros szüzekre, azután országokra, végre a világra.

A falusi gyerek ugyan meggórálja az ezüstszakállu zsidót, a vérgazdag szüz hamisan vall, hamisan esküszik ugyan, ha reméli, hogy egy zsidót lógni láthat, az országok ugyan szeszélyeik szerint hányják-vetik a zsidót, és a világ is nagyot rug néha bolygó zsidóján, de azért a zsidó mégis hatalom, és mindre félelmes. Félel-

mes tán azért, mert érzik, hogy jöhet kor, melynek szelleme boszut fog állani évszázadokon át kiállott szenvedéseikért.

Voltaképen Zágrábról kellene szólnom. De hát nem mindegy-e Kojetein, Pozsony vagy Szerdahely? Ugyanaz a kép, itt is, Zágrában is. A gyűlölet angyala minden felé szórja üszkét, néhol lángot vet, néhol pedig csak lassan emésztő tüzet kelt, hanem mindenütt otthon van. De mégis szóljunk Zágrábról, a magyar korona egyik gyémántjának közepes közepéről. Ezen is ott van az árnyék, mely az egész alkotmányos ékszert bevonja, az elfogultság sötét árnyéka. —

Az anya példája ragadós, és innen van, hogy a horvát klerus, mely eddig egy kis Starcsevics imádáson kívül voltaképeni feladatának élt, felbátorítva a magyar klerus egy részének privilegizált üzelmei és a nálunk érvényben levő áttérési törvények szelleme által, indittatva érezte magát, hogy szintén akcióba lépjen. Ha mindenben e világon kétfelé nyílik is magyar és horvát utja, egy pontban, a zsidók elleni lépésekben testvérileg ölelkezhetnek.

Mi történt, kérdik a végelhiggadásban szenvedő zsidók? Miért e keserű hang, miért ez idegesség? Nem történt semmi egyéb, csak az, hogy egy osztrák keresztény alattvaló leány az ausztriai 1868. évi törvény, saját államának törvénye alapján a zsidó vallásra tért át, és a zsidó vallásközösségbe annak rendje és módja szerint felvétetett; azután, minthogy semmi sem lehetetlen Isten földjén, kerek ég alatt, ez a furcsa leányzó, követve szive vonzalmát, egy horvát zsidóval zsidó rítus szerint házasságra lépett. Minthogy minden modern állam törvényei értelmében a status elbírálása mindig a honosság kérdésével függ össze, ez a szörnyű leány nemcsak Isten, de ember előtt is zsidónak tekintendő, és mint ilyen, zsidóhoz akadálytala-

nul férjhez mehetett. A zágrábi püspöki házassági törvényszék azonban kisütötte, hogy ez nem így áll, mert a zsidók és nemzsidók közötti házasság tilalmazva van, és így ő szentségeik e házasságot érvényesnek nem tekinthetik, hanem a nőt továbbra is reklamálva a kereszténységnek, a zsidóval való viszonyát ex offo ágyasságnak bélyegzik. Ez a pikáns határozat bizonyára csiklandozta az enervált szent testeket, és ég felé emelte az eltévedt báránka megmentésén örvendező szent lelkeket. Hanem itt van a hiba, hogy a leány zsidó hitre tértekor osztrák honossággal birt, áttérése tehát teljes jogerővel bír még a Starcsevicsok hazájában is. Igaz, hogy Szent István birodalmában keresztény zsidó hitre nem térhet át, de Ausztria más törvények alá tartozik, melyeket nemcsak a zágrábi, hanem a római szentszék sem ingathat meg. A zsidó ritus szerint zsidók között kötött házasság csak zsidó ritus szerint bontható fel és a zágrábi egyházi törvényszék eljárása nemcsak minden törvényes alap nélkül szükölködik, hanem erkölcsileg is elvetendő. Ha már az eminenciák, főtisztelendő és tisztelendő urak in puncto ágyasság olyan szakférfiak és olyan érzékenyek, miért nem konstatálnak ilyen viszonyokat hiveik között, hozzájuk oly közel eső körökben? Hiszen az a furfangos statisztika azt mutatja, hogy száz vadházasság közül alig esik kétfő zsidóra. Gazdagabb aratásuk lehetne a maguk nyájában, miért tévednek olyan akolba, hol őket pásztorokul senki meg nem fogadta?

Azért mert zsidó ellen büntelenül garázdálkodhatik bárki, azért mert el nem szivelhetik, hogy egy keresztény szűz — husvétii ünnepen kívül — zsidó karjai között lehessen, azért mert nem szent előttük az isteni és emberi törvényekkel felavatott családi oltár, ha az az ő hatalmukat a legtávolabbról is sértheti.

Nem e szűk keretbe tartozik reámutatni a kérdés közjogi vagy igazságszolgáltatási oldalára; hiszen Horvátországnak külön jogszolgáltatása van, és nekünk más ország belügyeibe avatkozni tulajdonképpen nem lenne szabad. De mikor ez az egész ügy annyira szűkebb értelemben vett bajainkra emlékeztet, mikor látjuk, hogy a klerikalizmus minden felé bontogatja sötét színű lobogóját, mikor látjuk, hogy az eddig ily kérdésekben toleránsnak bizonyult horvátok, okulva a magyar példán, immár a családalapítás elé vetett korlátokat szentelt malterrel szintén építeni kezdik, akkor kötelesség a zsidóságot önértetes cselekvésre felrázni.

Angliában egy végre sem csalhatatlan rendőr teljes jóhiszeműséggel letartóztat egy leányt,

mert annak viselete erkölcstelen szándékokra enged következtetést, és az egész társadalom lázongani kezd.

A kormányt leszavazzák, gyülekeznek, irnak és beszélnek az erkölcsiség és a szabadság elleni merényletről, míg Horvátországban egy kath. püspöki bíróság ágyasságnak merészel bélyegezni egy teljes jóhiszemben törvényes formák szigorú megtartása mellett egészen más vallásuak között létrejött házasságot. Ausztriában az említett házasságot a bíróság őfelsége a császár nevében törvényesnek itélné, míg ugyanezen házasságot néhány horvát pap ágyasságnak nyilvánítja, és a magyar bíróság ugyanazon felséges király nevében szintén érvénytelennek itélné. Ez nemcsak zsidót, hanem minden igazságszerető embert felháztalálhat.

És ha kérdik, hogy honnan van mindez, minő forrás az, melyből mindez eredetét veszi, akkor feleletem csak az lehet, hogy ez a forrás az egész emberi társadalomra nézve annyira félelmetes — »zsidó hatalom.«

Dr. Mezey Ferencz.

Imponáló argumentum.

Sokféleképpen próbálták már, miképen kellene az ilyen fajtabeli uraknak, a milyen például Háhn Rezső ur is Esztergomban, megfelelni. Próbálták ignorálni, de ez csak még nagyobbította veszettségüket. „Lássátok“ — mondták ilyenkor — „milyen a zsidó! az ember elhalmozza őket vádakkal, piszokkal, de ezek a vastagbőrűek még csak meg sem mozdulnak; mert érzik ám, hogy igazunk van; ép ezért folytatni fogjuk a harcot még csak kiméletlenebb módon.“ Ha aztán egyik vagy a másik zsidó megemberelte magát és a szidalmazóval polemiába bocsátkozott, no ez meg épenséggel az ő malmukra hajtotta a vizet. „Tessék,“ — szóltak ilyenkor — „ilyen a zsidó! ha az ember folyton nem gédelgeti, akkor mindjárt gezéreszt, tüzet, gyilkosságot kiabál. Valóságos nebánsvirág ez, melyet megérinteni sem szabad; mert érzik ám, hogy támadásunkkal az elevenre találtunk; de mi ép ezért folytatni fogjuk harczunkat még csak kiméletlenebb módon.“ Ha eszébe jutott aztán egy zsidónak, vagy ha már az ügyészség is megsokalta a szertelen izgatást és sajtópört indított a bujtogató ellen, az eredmény rendesen az lett, hogy az esküdtszék szentesítését adta a profeszionatus izgatásnak és a kiket joggal a börtön illetett meg, azok mint győztes hősök hagyták oda a tárgyalás termét.

A védelem legkülönfélébb módozatait kísérték

meg hitsorsosaink a hírlapirodalom eme pirátái ellen; de mit sem használt fáradozásuk; nem találták meg az argumentumot mely ez uraknak imponálni tudott volna, és a mely megtette volna a kellő hatást.

Most egy új módozatról veszünk tudomást; egy fiatal színész új kísérletet tett, és azt hisszük, fcién találta a szeget.

Egy hét előtt történt ugyanis Esztergomban, hogy az ottan szereplő szintársulat meghívása folytán egy Szarvasi Soma nevű fiatal ember lépett fel vendégképen. Hogy sikerült-e Szarvasi urnak a közönség tetszését megnyerni, avagy hogy rosszul játszott-e, nem kutatjuk; sőt azt is elhiszük, hogy egész föllépése kontárkodás volt, és ha ebben az értelemben nyilatkozott volna az „Esztergomi Közlöny“ kritikája, akár igazságos lett volna az, akár nem: a lap szerkesztőjének bizonyára hajszála sem görbült volna meg. De e lap szerkesztőjét Háhn Rezsőnek hívják ám, ki tudvalevő mindenek előtt zsidófaló és ez alkalmmal is nem a színész játékát tette kritikája tárgyává, hanem szeme előtt az lebegett csupán, hogy Szarvasi Soma zsidó és ez ennek az urnak elég volt, hogy a fiatal színészt, hogy esztergomi hitsorsosait, hogy az egész világ zsidóit összevissza piszkolja, szidja, míg végre ahhoz a bölcs konkluzióhoz jutott, hogy a „valahonnét a párkányi zsidó boltok tömkelegéből előhuzott“ (sic!) zsidó csak nem lehet olyan jellem, hogy a Derblay Philip szerepét (a Vasgyárosban) eljátszhassa. A gyönyörűséges kritikában el van mondva még az is, hogy Hirschhorn (Szarvasi) hitsorsosai előtolakodtak és megtöltötték a házat; figyelmezteti végül az igazgatót, hogy az ilyen Szarvasi-félével ne hagyja elrontani a társulat jó hírnevét.

Nem állítjuk, hogy ez a „kritika“ nem lett volna inyére Puczér Józsinak, Persay Ferencznek, a „Függetlenség“-nek és kenyeres pajtásának, a „Magyar Allam“nak, de hogy Szarvasi nem igen épült rajta, azt elképzelhette volna Háhn Rezső ur maga is ép ezért nem kellett volna a szennyes tollat szennyes szájjal tetőzni. Mert midőn a következő napon Szarvasi Háhnnal a piacon találkozott és az előbbi magát bemutatva, az utóbbtól azt kérdezte, ő írta-e azt a cikket, Háhn azt felelte rá, „hiszen maga is csak olyan piszkos zsidó mint a többi“. Csak ezek után lépett akcióba Szarvasi botja, és a miket a szerkesztő hátára irt, tökéletesen méltó volt ahhoz, mit a szerkesztő egy nappal azelőtt irt.

Nem tudjuk, csakugyan rossz színész-e Szarvasi Soma, — Háhn Rezső kritikájából körülbelül az világlik ki, hogy jeles színepadi tehetségnek kell lennie — de ezzel mi cseppet sem törődünk, lehet felölünk rossz színész is, annyi azonban bizonyos, hogy ő n e r z e t e s e m b e r .

Ítélje el eljárását a ki tudja, mi nem tehetjük.

Az egyedüli argumentum, melylyel az ilyen Háhn Rezső féleknek ilyen arcátlan cikkeikre válaszolni lehet: a bot. E fajta embereknek egyedül ez az argumentum imponál.

Higyjék el, hogy a fővárosi antiszemita kalózok is jobban meggondolnák, közétegyék-e lapjaikban szennycikkeiket, ha tartaniok kellene tőle, hogy valamelyik bátor zsidó ifju Szarvasi-féle argumentummal talál válaszolni, és a vidéki Puczér Józsik sem garázdálkodnának oly veszett módon, ha hátukért kellene rettegniök.

Hogy szabadelvű gondolkodásu és egyáltalán nem antiszemita igaz férfiú az ilyen „argumentum“ használatát, olyan támadással szemben elítélni nem tudja, arról tanuskodik az esztergomi eset is, hol a tisztességes elemek kivétel nélkül a Szarvasi pártjára állottak.

—csi —sa.

A spanyol zsidók Szalonikiban.

Irta: Strausz Adolf.

Spanyol zsidók bevándorlása a Balkán félszigetre. Történeti adatok hiánya a spanyol zsidók között. Bajazit szultán. A törökök nehéz álláspontja. A polgári osztály hiánya. A zsidó telepítés. Rokonszenv zsidó és mohamedan között. A spanyol zsidók separatistikus hajlama. Usque költő Salonikiről. A második Jeruzsalem. A bevándorlás mythosza. Szent Pál apostol. Gerlach, Verancsics és Brown jegyzetei. Hitközségi szervezet. Kapsali, az első Chachambasi. Nászi József szereplése. A zsidó király és Kohn miniszterelnök. Almosnino. Zsidó ország. II. Mohamed és a zsidók. Zsidó templomok Szalonikiben.

Minden esetre rendkívül érdekes volna közelebbi részleteket birni a spanyol zsidók bevándorlásáról a Balkán félszigetre. A ki azonban azt hiszi, hogy Szalonikiban, a spanyol zsidók főfészkében alapos és hiteles adatokat szerezhete tárgy közelebbi megvilágosítására, ki azt hiszi, hogy itt felvilágosítást fognak adni sok, homályborította kérdésre, az alaposan csalódik. Épen Szalonikiben legkevésbé tudnak arról bővebbet mondani, és inkább a nyugot által összegyűjtött adatokhoz kell alkalmazkodni, mert mind az, amit itt az érdekelt felek elmondanak oly zavaros, oly ködös, hogy abból egyáltalán nem tudunk magunknak hü képet alkotni.

Tudjuk, hogy a 15. század vége felé mintegy 300.000 zsidó hagyta el ősi hazáját; többnyire kereskedők, kézművesek, különösen arany-, ezüst- és puska-művesek, takácsok, szőnyegkészítők, tudósok és első sorban híres orvosok vándoroltak ki tömegesen Spanyolországból, és részben Afrikában, részben Olaszországban, legtöbb részen pedig az európai Törökországban és Kis-Ázsiában telepedtek le.

Bajazit szultán nagyon megkedvelte őket, és a tömeges bevándorlás alkalmából egy ízben így kiáltott fel: Spanyolország elszegényedik, mi pedig meggazdagodhatunk általuk!

Tudvalevő dolog, hogy a törökök, midőn a Balkán félszigetet uralmuk alá hajtották, csak nagy nehezen tudtak boldogulni az egyes országokban és csak a legnagyobb erőszak alkalmazása meletti lehettek urrá. Daczára a nagy politikai hatalomnak, a törökök álláspontja a Balkán félszigeten igen nehéz volt kiváltképen a hódítás első korszakában. Igaz, hogy a mohamedánok voltak tényleg az urak, a keresztények pedig rabszolgák, kik sehogysem bírtak megbarátkozni a megváltozott viszonyokkal, kik folytonos üldözéseknek és nyomorgatásoknak voltak kitéve a mohamedánok részéről és így nem állott érdekükben sem az ország gyarapításán, sem pedig a török uralom megszilárdításán munkálkodni; inkább ellenséges indulatott tápláltak elnyomóik irányában és minden alkalmat felhasználtak volna arra, hogy e türhetlen igát nyakukról lerázzák.

A török katona, hivatalnok és nagybirtokos volt, a ki sohasem dolgozott, a ki csak parancsolni tudott. A ráják, vagyis a keresztények szerényen visszahúzódva éltek, bujkálva, kerülve a nyilvánosságot, hiszen a közügyekre befolyásuk úgy sem volt; féltve őrizték azt a keveset, a mit kezük munkájával életük fenntartására összekuporitani képesek voltak.

A Balkánfélszigeten ez időtájt egy nagy űr tátongott a lakosság között; az ur és paraszt között hiányzott az összekötő osztály, a melynek hiánya annál is inkább érezhető volt, mert az új államalkotmány különben sem bírt még erős, szilárd alappal. Ez a hiány, melyet sem önmagukból, sem a keresztény elemből nem pótolhattak, a polgári osztály volt. A zsidók bevándorlása kapóra jött; a törökök rendkívül megörültek neki, már csak azért is, mert ezáltal az említett nagy hiányt egyszerre pótolhatták.

Ők különben is telepítésről álmodoztak annak idején, még pedig oly fajtáról, a mely se a saját érdekeit ne kockáztassa, se pedig a keresztény elemet ne erősítse. Jobb telepítést, mint a zsidókét még képzelni sem tudtak maguknak, de más tekintetben is volt okuk örülni e bevándorláson, mert a spanyol zsidók abban az időben Europa egyik legműveltebb és legcivilizáltabb elemét képezték.

A művészet és irodalom terén igen magas fokot értek el, a kereskedelem terén pedig pótolhatatlan erőt képviseltek. Hisz látjuk, a mit a török szultán is első pillanatra egész helyesen felismert, hogy Spanyolország, jóllehet a zsidók által gyűjtött kincsek és vagyon legnagyobb részét erőszakkal eltulajdonította, rohamosan sülyedt az elszegényedés örvényébe és még ma is érzi az akkor elhibázott politika visszahatását.

Azzal tisztában voltak a törökök, hogy a bevándorolt spanyol zsidók nem fognak egy huron pendülni a keresztényekkel. A spanyolországi zsidók sorsa Spanyolországban egy és ugyanaz volt az ott élő mohamedánokéval. Együtt szenvedtek a moha-

medánok a zsidókkal, a rokonszenv tehát természet-szerű volt közöttük: szülte a közös szerencsétlenség és közös nyomor.

Mohamedán felfogás szerint az ellenszenv indokolt volt a keresztények irányában, a mennyiben belátták, hogy őket a keresztények határozottan gyűlölik, üldözik s a maguk körében meg sem tűrik.

A törökök tehát nemcsak, hogy megengedték a spanyol zsidók letelepedését, hanem legnagyobb előzékenységgel is fogadták, mert ez által saját uralmuk megerősítését látták előmozdítva. Számításukban nem is csalódtak; mert a spanyol zsidók a Balkánfélszigeten nem elegyedtek a keresztények közé; de a törökök közé sem; egészen maguk képezték külön csoportokat; községeket alapítottak és saját maguk vezették összes ügyeiket, nem törődve semmivel, a mi az ő szűk hatáskörükön kívül esett.

A spanyol zsidók még tovább is vitték a tartózkodást az érintkezésben, a mennyiben még azokkal a zsidókkal sem érintkeztek, a kik már akkor Törökországban laktak. Ők magukat mindenha sokkal különb, magasabb fokon álló zsidóknak tartották amazoknál, és tény az, hogy ők már évszázadokon keresztül bizony fölényt gyakoroltak a világ összes zsidói fölött.

De míg a Balkán félszigeten lakó zsidók még a török fenhatóság irányában is teljesen elzárkozottan éltek, addig a spanyol zsidók a legbarátságosabb viszonyt tartották fenn azzal; igaz, hogy a spanyol zsidók és a más bevándorlású zsidók közt az idegenkedés nem tartott sokáig, mert már az első század végén a bevándoroltak hatása oly nagy volt, hogy a régebben letelepedett és ott talált zsidók is az ő szokásaikat és vallási rítusaikat vették fel, és jóformán valamenyen a közös „szefardim« elnevezés alá kerültek.

Miként történhetett az, hogy a spanyol zsidók Salonikiben telepedtek le ily feltűnő tömegben, nem találjuk sehogysem okadatolva. Azt tudjuk, hogy számos okmány és spanyol nyelven megjelent régi könyv Saloniki dicsőítésével van tele, sőt a zsidók költője, Usque a Vigaszok könyvében, Salonikiról megemlékezve, legnagyobb lelkesedéssel zeng és azt mondja, hogy Saloniki a zsidók második anyja, a hol változhatatlan törvények képezik az állam és az élet bázisát, a hol virányosak a mezők és ritka fajtájú gyümölcsfák a legpompásabb izü gyümölcsöket termik, a hol hasznos növényekkel gazdag a mező, az erdőborította hegyek mélyében pedig megbecsülhetlen nemes érczet találni. Oly vidék ez, a melynél szebb a világon nincs, oly gyümölcsök és kincsek találhaók itt, a minők másutt sehol. És midőn az üldözött és halálra kintott testvérek itt letelepedtek, a város lakói szeretettel és szívélyesen fogadták őket. E város úgy tűnt fel a letelepedés pillanatában minden zsidónak, mintha ez igazi anyjuk: Jeruzsalem lenne.

(Folyt. köv.)

Az „Egyenlőség“ tárczája.

Temetkezés.

III. *)

Dinom dánom után temetni!

Ha már temetnem kell, miért nem inkább azokat az előítéleteket, melyek a zsidó életét keserítik?

Temetni, s különösen Jónást, akit én úgy szeretek; aki olyan jóra való, vidám ember. Ha ezentul tollamra veszem nevét: nem szabad, nem lehet többé nevetnem, amire oly könnyen fakasztá az embert.

Mérges szelekben, maró fagyban, csattogó hidegben járta be a vármegyét. Verte az eső, süttött fejére a nyári nap izzó melege: de azért rózsaszín kedve soha sem hagyta el.

A merre járt, ismerték már s jóformán arról számították már egyes falvakban a hetet, mikor a „puskaporos zsidó“ jelent meg az ő zörgő szekeren a helységben.

Tréfás ember volt Jónás. Mókás Jónás is volt a neve a falvakban. Tanult emberséggel mindig valami szépet is tudott mondani a lányoknak, vagy fránya dolgokat mesélt az asszonyoknak, akik el nem tudták képzelni: azt a ménykü sok „tojut“ minek vásárolja össze a Jónás zsidó?

Minek? Hát puskapornak. Puskaport csinálnak most abból az ángliusok. Oda is küldi, „London országba“, a honnan ő meg a cifra, virágos portékát kapja, ami után csaknem szive szakad az eladóknak.

— Olyan lesz benne a lányasszony akár a virágszál. Maga tartsa ide aztat a patyolat karját, hadd mérjek bőven. Ejnye, ejnye Éva asszony, igazán úgy beszél, mintha félre állna kigyelmeteknél az erszény szája. Kár azt olyan szükre fogni, mikor úgy is van elég a tulipántosban. Megérdemli a Pannika! Dolgos szemes; bekeresi busásan. Tudja Éva asszony, olyat nem kínálok, ami nem jó. Akár bankó van a ládájában, akár ez a matéria. Esztendőök óta járok a portájára, és úgy-e hogy egyszer sem sajnálta meg, amért vásált a Jónástól. No, no, látom már, hogy kedvezni akar a Panninak, meg is szalajtom a portéka szélét. Ötleteivel sorra megnevetteté a népeket.

— Hát azt hallották-e már kigyelmetek, Pesten mit csinálnak a tavalyi tél óta?

— Valjon!

— Hogy a városba érek, látom: csakugy éri egymást a sok fütött kályha. Az emberek meg, akik megfáztak, köréje ülnek, melengetik magukat s amire fölengednek, megint tovább szaladnak. Ez már aztán a város! Másutt még a kemenczébe sem telik.

Gólya hordja el a tempós Jónását, hogy akarná rászedni az ember fiát!

Vagy oda állt az öregek közé.

— No, veszedelem éri a vendégfogadókat meg a kalaposokat egy csapásra.

— Hogy, hogy?

— Ugy, hogy találtak föl most egy masinát, akinek három szája van. Az egyikbe azon eleventen dobják bele a nyulat, a másikon nyomban fényes szőrkalapnak, a harmadikon meg pecsenyének jön ki.

Egy darabig összenéznek a hallgatók, aztán csak elnevetik rá magukat.

— Ejnye, erre amarra gézengúzza, milyen fogásokat füllent!

Mondok még egyet, hanem ez igaz ám; olyan igaz, mint amilyen okos ember Ferencz gazda. Láttak már sok águ bicskát, úgy-e? Hogy ne láttak volna! Olyan, akiben van kanál is, a milyet a hosszú Lőrincz árult a czibaki vásáron. De láttam én most olyat, a milyen még nem volt ezelőtt. Van benne fésű, parupli, kefe, meg köszörűkő, aztán nincs nagyobb, mint egy — hogy is mondjam hamarjában? — mint a hüvelyk ujjam.

Erre aztán harsogó kaczaj tör ki. Ferencz gazda nagyot üt a Jónás vállára és odaszól a gyerkőcnek: egy hamvással abból a java sarjuból tegyen a Bársony elé, hadd duskáljon benne az a „fél“ ló.

Aztán Jónás elszekerez a szomszéd faluba, megfordul a tanyákon, s viszi a hirt, tréfát és portékát házról házra.

Kukoricza szüret táján még a csősz-kunyhó előtt is megáll. Az egész uton nagyon zörgött a saráglya, mert nem nyomta semminemű teher. Látja ezt Nebizdrá bácsi, az öreg csősz, laposat sandalít a zsidóra, s aztán szó nélkül egy pár „genge“ csövet lekanyarít s az éhes saráglyába veti, míg kóstolónak rózsapirosra süt meg egyet a parázsszal égő dudvában.

— Zöld selyem a bundája, szőke a szakálla, száz a szemé párja, most is rá áll a kend szája! No találja ki, hogy micşoda?

— Tudja a találós manó! feleli a csősz.

— Tán még is ráhibáz ked?

— Hát maga az Jónás gazda.

— Én ám. Kukoricza, kukoricza! Lássá kend, még ezt sem tudta.

— Igaz biz a. Nagyon „helyössen“ volt. No nézze meg az ember!

Jónás hála fejében két pakli masinát nyom a csősz kérges markába, az öreg Nebizdrá, amit a ki csak taplóval szokott kicsiholni, mint amolyan fényűzési cikket nagy köszönettel vesz.

Pénteki delelés után rud mellé ragasztja a Bársonyt, „közibe“ vág annak az egy lónak, s még mielőtt beesteledik, beér a faluba, ott van az udvarán s míg a legényhetném, tizenkét éves Dóvedl fogja ki a gyors párát s a két kisebbik jól meghempereg a kocsin, s alulról forgatja föl a Ferencz gazda adta sarjut: azalatt Jónás már térdein tánczoltatja a tiz-

* I. volt a „Paszita“ II. a „Lakadalom“

hónapos, mosolygó arczu piczikét, a ki apró vastag ujjáival ugyan csak bele kapaszkodik apja sűrű szakálába.

A hü Marjem kötényével törülgeti a férje homlokár, s gyöngéden nógatja, hogy ideje lesz elmenni a templomba, a deszka kerítésen elkoppintotta már a vén Ájren a zsidó harangsót.

Isteni tisztelet után hosszan elenyelget a balbószokkal, kik sűrűn kísérik őt házába.

Kedélyes, élelmes, elmés, jószívü, s különösen a kilében mint utólérhetlen „stüffer“, keresett ember.

* * *

A hét derekában voltak már, s Jónás még mindig nem jelent meg a szomszédos Cserjefalván.

Feltűnő dolog, mert a Jónás zsidó olyan pontos akár az óra. Tán csak nem érte baj? Nyilván Pesten rekedt. Majd beállit e napokban.

De multak a napok.

Lett holnap is, meg holnapután is, sőt kettőt is fordult a hét, a Jónás csak nem mutatkozott. Sokáig van oda Oda ám szegény, még pedig egészen.

Csak az Isten tudja, hogyan jött, de a mijét rég fájlalta, a feje egy napon úgy elkezdett zugni, hogy ágyba dőlt. Eleinte csak tréfával ütötte el a dolgot: a Frojem árendás lőréje helytelenkedik benne, vagy hogy a szelesi rabbi dróséja *) motoszkál a fejében.

A fanyar mosoly meghazudtolá a ő kendőzött humorát.

A baj komoly lett. Az izmos férfi ereje fogyni kezdett, lélekzete elszorult. A helybeli sebész jól megpióczázta ugyan, eret is vágott a két karján; Petákné, a híres bába, nyüvetlen kendert tett a küszöbre, s háromszor olvasta le róla a nyavalyát. A kétségbeeső felség még a babonához is folyamodott.

— Hernyó van a fejében, itt nincsen segítség, édes Jónásné; már csak magához veszi az Istenke.

Igy a jeles Petákné.

Tekintetes Somfay Máté uram, a sebész is lemondott róla, miután még kétszer ereszté véré.

— A membrana phlogistica sanguinis azt mutatja: miszerint a causa inflammatoria immáron legyőzhetetlen stadiumba lépett, édes asszony. A Jónásban különben nagy a capacitas vitalis, tán még jobbra fordul a baj.

Nem fordult az többé jobbra.

Egy kis vártatva jöttek be egymásután a község vénei és irástudói, és elmondták fölötte a haloklók imáját.

S amire este lett a faluban, ott feküdt a földön, alatta egy csomó zsupszalma, fejről egy pislogó méces, testének egész merev hosszában fekete posztóval beterítve.

A zsidó az ő örömeinek kitöréseiben ép oly szen-

vedélyes, mint a mily heves az ő bánatában. Elnyomott népeknél általán tapasztalható dolog. A cigány is, mint szintén megtagadott faj, kegyetlenül jajgat s mértéktelenül ujjong, a nélkül azonban, hogy nála annyira meg volnánk kaptva, vonatkozólag megrendítve, mint a zsidónál, kinek fájdalma és öröme nemesebb forrásból buzog.

Amit egy zsidó özvegy érez, azt le nem lehet írni, azt vérfagyasztó valóságban látni, hallani kell. Ott ül az ágy szélén a szegény Marjem, sápadt arczából nagy fekete szemei rámerednek férje sárga arczára. Az ő férje halt meg, aki neki büszkesége, erős vára volt. Előre-hátra hajlong testével, kezeivel átfogja térdeit, s kibomlott haja zilált fürtökben omlik alá vállaira. Nem jajveszékel, csak úgy tétovázva beszél magával.

— Jaj, hogy meg kellett érnem! Jaj nekem, jaj! Nézz rám még egyszer, én édes uram! Igy akarod elhagyni a te feleségedet, a te gyámoltalan gyermekeidet? Jónás, magaddal viszed a lelkemet! Sötét éjszaka borult az én szívemre. Smah Jiszroel, el vagyok veszve!

Zokogás fogja el hangját s férje mellé a földre borul. A kis fiu is sirva áll édes atyja temetei mellett, de csak azért sir, mert az anyját is sirni látja. A két apróbb sem tudja mire vélni a dolgot, s ijedten ragadja meg a mama ruhájának a szélét, míg a legkisebbik árva tudatlan beszédességben gügyög bölcsőjének párnái között.

Az udvaron recseg a fűrés.

Gyalulatlan deszkából össze ábdált koporsóba fektetik a megfűrésztött, hallotti ruhájába öltöztetett Jónást.

Az asszonyok körülveszik az özvegyet, csittitják bevezetik a másik házba. Egyszerre csak szívéhez kap Marjem, felsikolt és visszahanyatlik.

Az a szög, melyet most vertek a férje koporsójába, az ő szívet is által járta.

A zsidót emetkezés körüli cynismus faluhelyt még folyvást fennáll. Minden a legnagyobb sietséggel történik, s míg valamennyi nemzetnél a halotti szertartás csaknem annyi időbe kerül, mint a lakodalmas vigság: ránk zsidókra a törvénytudók hideg bár de bölcs rendelette csaknem szívtelen gyorsaságot rótt. Nagyobb községekben s különösen Pesten csak oly cziifrán temetkeznek már, mint a többi modern népeknél. És miért tagadnánk? — a koporsó fekete gyászát enyhítő virágok s a halotti ének ünnepies zengeménye vigasztallón ereszkedik bánatos szívünkre.

A „Bársony“ pajtást kapott: másod magával viszi ki az ő gazdáját a „jó helyre“.

A temető csósz házának egyik külön osztályában hadd olvassuk le mi is a falról a halotti imát, kísérvük be a sirkertbe a jókedvü Jónást, dobjunk egy marék homokot a koporsójára s emlékül tegyünk néhány fűszálat a sirjára.

Ágai Adolf.

*) Egyházi beszédje.

Weisz Joel.

Ritka és nagyérdemű férfi föltt zárult be a sir Zalaegerszeg városában. Lángoló lelkü hazafit, fáradhatlan, bámulatos erélyű tanférfit, az összes lakosság által szeretve tisztelt 82 éves Weisz Joelt temették el mult hó 19-én.

Felekezeti és rangkülömbőség nélkül kísérték el utolsó utjára azt a férfit, kit mindnyájan ismertek; mert hisz mindnyájan az ő tanítványai voltak!

Weisz Joel szabolcsmegye Apagy nevű községében született. Hosszu életének javát — közel 70 esztendőt — az iskola porhadit levegőjében töltötte! — Több mint 50 esztendeig lévén egerszegi tanító — előbb az izr. iskolánál, majd a városi elemi iskolánál — két nemzedék került ki iskolájából az életnek sokkal keményebb iskolájába, s két nemzedék vette őt körül szeretettsljes tiszteletével. — Az öreg „Weisz bácsi“-t mindenki ismerte. Szigoru arcza mindenki emlékezetébe élénken belevésődött, aki őt egyszer is látta; szabadelvű nézetei a politikai s társadalmi kérdésekben, ugyszintén alapos tudománya osztatlan tiszteletet, közbecsülést szereztek számára. — Nézetét szabadon, de velős rövidséggel bárki előtt is kinyilvánítá, s ezért az 50-es években nem volt épen persona grata a megye conservativ vezérférfiti előtt.

Nem volt jó szónok, annál ügyesebben kezelé a tollat. Jeles költeményeket irt magyar, német és héber nyelven (a héber nyelv és irodalomnak kitűnő ismerője volt) de ezeket csak barátai közt szokta felolvasni.

Pályáját páratlan lelkesedéssel szerette, s leirhatlan odaadással szentelte egész életét a népnevelés szent ügyének. Alig birt már járni, alig birt már szólni, de azért mindennap elvezetteté magát a kisdedek közé az iskolába s nem mulasztott el egy előadást sem. Pár év előtt Tréfört miniszter látogatást tevén az egerszegi iskoláknál, feltűnt előtte az ősz tanító — s pár héttel később megkapta Weisz Joel nagy érdemeinek szerény elismeréseül — az aranyéremkeresztet. 1886 év végén a városi tanács nyugdíjazta az öreg tanítót. »Ha iskolába nem mehetek, meghalok!» mondá; s csakugyan a halál nem sokáig váratott magára. F. évi julius 17-én örökre lehunyta fáradt szemeit! Az nap választottak Egerszegen követet s akkor bukott el Szemnecz Emil! Halálos ágyáról akarta elvitetni magát az urna elé, hogy beadja szavazatát Radoczára, hogy utolsó órájában is a szabadelvűség ügyének használjon.

De a halál ezt az örömet megirigyelte tőle; délután 4 órakor hunyt el a bámulatos erélyű férfi s a választás csak este 11 órakor végződött.

És julius 19-én zsidó és keresztény, antiszemita s philosemita — pár nappal azelőtt elkeseredett ellenségek — együtt kísérték ki, együtt siratták meg ősz tanítójukat, s az ellenségeskedést elnémitá a közös

fájdalom, melyet e ritka, bámulatra méltó férfi halála föltt mindnyájan egyformán éreztek.

Benne a haza egy lelkes polgárt, a népnevelés legbuzgóbb bajnokát, s felekezetünk tántorithatatlan hivat veszté el! — Legyen áldott az ő emlékezet e

R. L.

Gyöngyszemek a talmudból.

Bofond az, a kinek nincsen háza és házának mégis kaput épít.

*

Az embernek három napja van: a tegnap már elmult, a holnap még nem született, a ma mulik, rohan, repül, és te észre sem veszed.

*

Ó be illik a hallgatás a bölcseknek — hát még a balgáknak!

*

„Hál Istennek“ — így szólt a jámbor mester tanítványaihoz — „hál Istennek, hogy van bennetek vétek; mert ha nem volna, akkor, ó jaj, az volna bennetek, mi gonoszabb a véteknél: a g ö g és a k é p m u t a t á s.

*

Nem az egér a tulajdonképeni tolvaj, hanem a lyuk, a hova az egér lopott tárgyait hordja.

*

Mennél nagyobb a férfi, annál nagyobbat tévedhet.

*

Szem és fül: a vétkek két közvetítője.

*

Mennél gyávabb, annál nagyobb hős — otthon, feleségével szemben.

*

Künn átkozza urát, a zsarnokot; hazamegy és — zsarnoka lesz házánnk.

*

A hálónak a neve, melylyel a sátán a férfiakat hatalmába keríti: asszony.

*

Bizonyos bölcsesség hasonlít a lombos fához, melyen gyümölcs nincs: mit kezdjen a szegény éhező a szép lombbal?

Talmudista.

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük junius hó végével lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 6 frt — kr.
fél évre 3 frt — kr.
negyed évre 1 frt 50 kr

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 15 sz.

H i r e k.

A német trónörökös londoni tartózkodásáról és a Board of Deputies és Board of Guardians egyesületek közös fölratáról már megemlékeztünk lapunk 27. számában. A küldöttséget a Buckingham palotában Sekendorf báró fogadta és a tanácsterembe vezette, a hol őket csakhamar a trónörökösne üdvözölte és bocsánatot kért férje nevében, kinek megtiltva lévén a beszélés, őket nem fogadhatja személyesen. Ezután Goldsmid J. báró fölolvasta a pergamenre művészileg írott fölratot és átnyújtotta azt a trónörökösnek, ki elragadó kedvésséggel köszönte meg a zsidó egyesületek figyelmét és társalgott egy fél órán át a küldöttség tagjaival. A fölrat így hangzik: »Ő császári és királyi fenségeik a német trónörökös és trónörökösne fogadják szívesen érzelmeink következő kifejezését. Mi, a brit zsidók képviselőinek londoni bizottsága, és mi, az angol-zsidó községek képviselői alázatos és a legszívesebb „Isten hozott!“-at mondunk királyi fenségeiteknek hazánkban a magunk és küldőink nevében. Reméljük, hogy Fenségeiteknek látogatása ezen örömmel teljes időben, midőn birodalmunk népei szeretett királynénk iránt való odaadó ragaszkodás jeleiben versenyeznek, királyi Fenségeitek számára annyi szerencse forrása lesz, a milyen őszinte öröme szolgál ő Felsége alattvalói minden osztályának. Mi, kik a polgári és politikai egyenjogúság jótéteményeit élvezzük ezen országban, örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy kifejezést adjunk ama nemeslelkűség méltánylása és csodálásának, melylyel kir. Fenségeitek Németországban a vallási türelmeség ügyét oly időben támogatták, midőn heves, igazságtalan előítéletek érvényesültek hitsorsosaink ellen. A nemes, nagy példa, mit Fenségeitek adtak, midőn helytelenítésükkel oly ádáz üzlelmeket elítéltek, — bizonyosak vagyunk benne — a legjobb következményeket hozta létre. Szívünk bensőségével imádkozunk Fenségeitek egészsége, hosszú élete és boldogságáért.“ Következnek az aláírások.

Schenk Adolf lovag, a vágújhelyi izr. reáliskola egyik nemes mecénása, **8000** frtos alapítványt tett, melynek kamataiból két 200 frtos ösztöndíj lesz évenként kiosztandó. Az ösztöndíjat csak vágújhelyi születésű tudomány- vagy műegyetemi hallgató nyerheti el és pedig egy zsidó és egy keresztény.

Munk Rezső szlatinai földbirtokosnak Trefort miniszter köszönetét fejezte ki azon nemes tettéért, hogy Szlatinán népiskolát építtetett, azt teljesen fölszerelte, és egy tanítóval ellátta.

Markhofi Mautner Ignác lovag levelet intézett Bécs város polgármesteréhez, melyben meghalt felesége emlékére **60.000** frtnyi alapítványt ajánl föl oly czélból, hogy annak kamataiból évenként 4 katolikus, 2 protestáns és 2 zsidó árvaleány nyerjen nászhozományt.

A botusáni nagy tüzvész károsultjai javára Hirsch báró **40.000** frankot küldött Párisból a zsidók és keresztények közt egyenlő részben leendő kiosztás végett. E nemes ténnyel szemben mily nyomorult szűkkeblőség volt a botusáni tűzoltók részéről, kik a keresztények házait kötelességükhöz hiven megmen-

teni törekedtek, de a zsidók házait a pusztító tűz molochjának engedték át, oly megjegyzéssel, hogy nem azért tartja fönn őket a város 300,000 frank évi kiadással, hogy a zsidók vagyonát megmentsek.

— **Bágdád városában** nagy a nyomor az Euphrát kiöntése és más elemi csapások következtében. A városban lakó 25.000 zsidónak két harmada keze után él, s minthogy most minden ipar és kereskedelem szünetel, ruháikat és butoraikat adják el éhségük csillapítása végett. Az Alliance Isr. Univ. **5000** frankot, Hirsch báró pedig **25.000** frankot küldött a szegény bágdadi zsidóknak és ugyanő a mohamedán lakosságnak is **3000** frankot juttatott.

Hirsch Lucian báró emlékezetére atyja, Hirsch Móríc báró **12.500** font sterlinget (közel 140.000 frtot) küldött Londonba az ottani jótékony egyesületeknek.

Strausz Adolf, a jeles fiatal publiczista ritka ki-tüntetésnek tárgya volt e napokban. A bolgár nagy szobránje küldöttei, kik Coburg Ferdinand hercegnél jártak, hogy hazájuk nevében megkínálják Bulgária koronájával, e hó 20-án, hazájukba visszautazva, Budapestet is érintették és az osztrák-magyar pályaudvaron egy fél óráig idéztek. Stojanov Zacharias, a küldöttség vezetője, a nagy szobránje alelnöke és Bulgária legnagyobb költője Strausz Adolfot, a helyben megjelenő „Revue de l' Orient“ szerkesztőjét már Bécsből sürgönyileg felkérte, szerencsétlené meg őt és társait a pályaudvar perronján. (Stojanov Strausz Adolfal még akkor ismerkedett meg, mikor ez a magyar kormány megbízásából a Balkán félszigetet beutazta. Mellesleg megjegyezzük, hogy főképen Strausz eme utazásának érdeme volt, hogy a kelet a magyar országos kiállításon oly szépen volt képviselve és eme utazásáról írta azt a fölötte érdekes és tanulmányos czikket is a szalonikii spanyol zsidókról, melyet olvasóink lapunk jelen számában találnak.) Mikor Stojanov Strauszt a peronon megpillantotta, feléje futott, megölelte és megindulva mondá neki: „Te vagy az egyedüli, ki helyesen ítéled meg Bulgária helyzetét; te igazi barátja vagy nemzetünknek!“ Stojanov aztán bemutatta Strauszt a küldöttség többi tagjának: Popov, Vinarov és Markov őrnagyoknak és Szismanov, Sztojkov és Mehemed effendinek is kik Srazsot, a kit részint személyesen részint hírből ismernek, össze-vissza ölelték, csókolták. (Strausz a keletről irt nagy művében és egyéb munkáiban, melyekben mint a Balkán félsziget legjelesebb ismerőjeként tűnt fel, minden alkalommal mint a bolgár nemzet igazi barátja mutatja be magát.) Félórai politikai beszélgetés után és miután Stojanov Strausznak megígérte, hogy most ugyan nem látogathatja meg Budapesten, de néhány nap múlva visszatér ide, hogy visszaadhassa neki (Strausznak) látogatását, szívélyes bucsu után a küldöttség utazását tovább folytatta. Érdekes, hogy midőn Strausz Stojanovot egy jelen volt magyar főurnak mint nagy nevű író, a nagy szobránje alelőökét stb. bemutatta, Stojanov kiegészítőleg hozzá tette: és Strausz Adolf ur lapjának, a „Revue d' l' Orient“ levelezője.

A boroszlói izr. tanítóképző alapítására Rohr, bojanowoi tekintélyes kereskedő 500,000 márkát adományozott. Az új intézet építéséhez szükséges telket most vásárolták meg 180,000 márkáért. E tanítóképző a 10. ilyenmü zsidó intézet Németországban.

Guiseppe Finzi, olasz hősről és a neki Mantuában fölállított szoborról már megemlékezett lapunk. Emeli a dolog jelentőségét, hogy Finzi az egyetlen zsidó, kinek Európában szobra van. A szobor fölírása így hangzik: »Finzi József — a dicső vértanuk méltó és hű összeesküvő társa — ki csak hazájának élt. — Meghalt Canicossában 1886. deczember 19-én. — Mantua városa — emléket akart emelni — a polgári erény mintaképe számára — ki a hízelt megvetette és a fájdalom alatt meg nem hajolt. — Mindig vitéz.«

Az alexandriai olasz kereskedelmi kamara a minapában ejtette meg tisztújítását. A megválasztottak közt 4 a zsidó, kik annyi szavazatot nyertek, mint a többi összesen.

Páduában nagy részvétellel temették el Marco da Zara drt, a ki az olasz zsidók között a hazafiasággal párosult vallásosság példányképe volt. 1848-ban a velencei önkénytesek soraiban küzdött végig számos csatát. Velence egyesítése után több ízben volt városi és tartomány tanácsos és Viktor Emánuel is többször kitünteté. Temetésén a gyászolók ezrei közt megjelent számos városi és tartománybeli notabilitás. A tartománytanács elnöke, Commendatore Colletti és Leanazzi tanár beszédeket tartottak sirján. Marco da Zara számos jótékony alapítványt tett. Az egyiknek kamatai évenként halála napján keresztény és zsidó menyasszonyok közt osztandók ki; 5000 lírát hagyott a városi kórházra, 1500 lírát a zsidó szegényeknek, 1000 lira jut a tengerészkórház, 1000 a gyermekmenkertek javára; 5000 lírát kap (mit családja 10.000-re emelt) a paduai jótékony egyesület és 3—3 ezret 5 szomszédos község.

Rotschild Edmund báró legutóbbi jeruzsálemi útja alkalmából azon szándékát fejezte ki, hogy a bész hamikdos (hajdani salamoni templom) még fennálló nyugati fala közelében levő épületeket megveszi és a falhoz való járatot kibővítetteti. Ez a terv azonban még nagy pénzáldozatokkal sem vihető keresztül, minthogy ama házacskákat a török kormány és a mohamedánok szent helyeknek tartják és nem engedik kisajátítani.

Heine, párisi bankárnak, a nagy költő unokatestvérének neje a becsületrend nagy keresztjét nyerte el. Heine asszony már rokoni összeköttetéseinél fogva is előkelő állást foglal el a francia arisztokraczia körében, minthogy a francia nemesség és a gazdag bankár család között többszörös házassági viszony kötöttet. Heine Henrik unokanővére ily módon nagynénjévé lett Richilieu hercegnének, a gettho egykori leánya Esslingen herceget birta első és Rivoli herceget bírja második férjeül. A francia hercegek kiutasítása folytán Heine asszony egyik unokája, Murát herceg neje is száműzetésben él. Madame Heine milliókra rugó összegeket adott ki áldásos életében jótékony célokra. Innen a kitüntetés.

A 9 éves Hoffmann József, egy galicziai orthodox zsidó fia, ki mint zongoraművész és zeneszerző máris oly szép hirre tett szert, az angol királyné jubileuma alkalmából Londonban hangversenyezett, ritka sikert aratva. A német trónörökös pár szívélyesen gratulálta a koncert végével a fiatal művészt.

Keresztény bíró — zsidó poéta. Podehajce, galicziai város bírája, egy keresztény pap fia azon alkalomból

hogy Jónás Chone, stanislai zsidó polgár a Ferencz József-rendjelt kapta, héber költeménnyel üdvözölte ez utóbbit, kivel még stanislai vizsgáló bíraskodása idejében kötött szoros barátságot. A kis költemény szószerint így hangzik: „Jedid nichbod! Meód eszmach lekól habszuro — áser mijád málkénu kiro — nitán lecho jedidi chono — osz ha Franz Josef lemono — Al kén loch ros venósi — áaczil gám onóchi esz birchósi — levorechecho bivrocho urevocho — óser, chajim veháczocho — jedidcho meoz hamchabedcho. Leon Raskievic“.

A római felsőbb földművelésügyi tanács rekonstrukciója a napokban ment végbe. A választásnál 12 tanácsos közt 3 zsidó került be. A kiváló megtiszteltetésen különben nincs mit csodálkoznunk, hisz az olasz parlamentet még egyetlen antiszemitikus támadás sem szennyezte be.

A sulchán áruch antisemita fordítása ügyében még mindig folytatják terjesztést célzó üzelmüket Marugg fordító ágensei. Egy caffarai lapban azzal csináltak nemrég propagandát, hogy „Maruggot Baselben három zsidó megtámadta és késekkal úgy összevagdalta, hogy fölgögyulásához semmi remény.“ Persze, egy betű igazság sincs benne, de hát zensationális hír és a bágyadt déli idegek szívesen veszik az ilyest kivált most, mikor a lapok érdekesebb dolgokat nem tudnak föltalálni. Így terjesztik a gyűlöletet és — tömik meg zsebeiket az apokrif fordítás szerkesztője és kiadója.

Ottholengi Mózes rabbi, a szaloniki zsidó iskolák igazgatója, egy kötet héber költeményt adott ki »Czemach Dávid« czim alatt szüleinek ajánlva, kik jelenleg Livornóban laknak, a hol Ottholengi született.

Marokkóban új és új gyilkosságokat követnek el zsidókon, mely büntettek rend szerint megtorlatlanul maradnak, bár maga a szultán több ízben tanusított jóakaratot tartománya zsidó lakosai iránt és őket a lehető védelemben részesíti.

— **Az osztrák lengyelországi karaiták,** kik csupán a thórában előirt parancsokat követik és a rabbikusok tanaiban nem hisznek, tudvalevőleg átvették a nazarénusok azon dogmáját, hogy fegyvert nem fognak. Ezek számára ő felsége azt a kivételes rendeletet hozta, hogy a népfölkelésben nem tartoznak fegyveresen részt venni, azon megszorítással, hogy e kedvezmény csupán azokra vonatkozik, a kik már 1869-ben a szekta tagjai voltak, de nem azokra, kik azóta vagy ezentul lesznek a karaita vallás hivei.

Zsidó költőkből. Ily czim alatt jelentek meg a Magyar-Zsidó-Szemlének általunk már üdvözölt irodalmi vállalatában K e c s k e m é t i Lipót műfordításai. A csinos kiállítású és valóban becses beltartalmu kötet csak a hét végén küldetett be, úgy, hogy bővebb ismertetését csak lapunk jövő számában közölhetjük. Addig is ajánljuk az irobalom barátainak figyelmébe. Megrendelhető az Athenaeum-nál és minden könyvkereskedésben. Ára fűzve 1 írt 30 kr.

A szabadkai Landetmann-finevelőben tartott évi zárvizsgálatok alkalmából örömmel konstatálhatjuk, hogy a bemutatott kedvező eredmény a jelenvolt számos vendéget és szülőt annál inkább bámulatra ragadta, mivel a hatóság kiküldött közege valóban botrányos módon tanusítá az intézet derék vezetője iránt táplált oktalan gyűlöletét. Minthogy Landesmann ur a rajta törvénytelenül elkövetett sérelmeket a nmélt. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak elpanaszolta, azon reményünknek adunk kifejezést,

hogy a kitünő tanférfiu hírében jogosan álló intézet-tulajdonos teljes elégtételt nyerend. A botrányos eljárás folytán méltán felháborodott szülők írásbeli nyilatkozatban mondtak köszönetet a jogtalan túlkapás által olyannyira sértett igazgatónak, ki paedagogiai szakavatottságának eme elismerését mélyen illetődött szívvvel fogadta.

Az inquiziczió karmai közt.

— Történeti elbeszélés. —

(17. folyt.)

Egész napon át rekkenő hőség volt, este felé pedig fülledt a levegő, mintha a nap a kíváncsi tömeggel kicsiben éreztetni akarta volna annak a hőségnek hatását, melynek a tűzhalálra ítétek áldozatul fognak esni.

A menet lassan hömpölygött tovább, tovább, mint kiáradt folyam piszkos hullámai, melyek éppugy csillognak a napfényben, mint a kristály patak apró fodrai. A harangok zugtak, bugtak, kongtak s a lépések ütemét szolgáltatták. Minden harangütés közelebb vitte az elítélteket életük végéhez.

Utközben a fülledt levegő meg-megrezdült, össze-összerándult akár a haldokló utolsó perczei előtt; a tömeg nem vette észre, pedig egyre sűrűbbé, egyre gyakoribbá, egyre erősebbé, fenyegetőbbé vált. A láthatáron vékonyka felhőszalagok kezdtek feltünedezni, melyekre a leáldozó félben levő nap aranyos szegélyt himzett. A felhőszalagok összegomolyodtak, halmosakká váltak s úgy tűntek fel, mint óriási aranydarabok halmaza, melynek élein, szélein ott rezeg az aranyos fénycsillogás. Mintha az ég a látvány miatt összeránczolta volna homlokát, mintha rosszalását akarta volna kifejezni a bekövetkezendő embertelen cselekedet miatt...

Ámde mit törődött evvel a látványosságra szomjas tömeg? Sem hallva, sem látva, a vágtyól elvakulva haladtak. Oh az élethalálharcz, a halálraitéltek szenvedései, a serczegő, pörkölődő emberhus, a megfojtandók utolsó sóhaja felséges élvezet. szívet lelket betöltő!

Végre nagy sik helyre értek, hol 20 négyzetméter széles és 2 méter magas farakás volt összehalmozva. Ez a fa rakás volt a ravatal — és a halottas ágy.

A hasábok szépen voltak összehalmozva, czélszerűen, hogy légáramlatuk is legyen. Közülök rendben 122 karó meredt az ég felé, mindenik egy-egy tűzhalálra ítéltnek volt szánva, hogy hozzája kötötve ne csak lelki, hanem testi nyugalommal várja be utolsó perczeit.

A máglyához két sor karó vezetett, melyeknek mindegyikébe felül két rés volt vágva, a két résen

kötél volt keresztülhúzva és hátul csomóba kötve, a végén pedig nagy súly lógott, melyet magaska állvány támasztott fel.

Mire a térre értek, egészen elsötétült a láthatár; keskeny villámcsikok villantak meg a figyelmes szemlélő előtt, amint ott bujkáltak a felhők között, feltünedezve, mint a remény, s ki-kialudva, mint a kétségbeesés.

Egyszerre hatalmas villamfény világította meg a teret; a téren levők remegve kaptak szemeikhez, s a durrogó, ropogó, óriási égzengésre összerázkodtak. A néző közönség térdre hullott s reszketve vetett keresztet, az elítelt moriszkók mellükön keresztbe rakták karjaikat s e szavakkal „Allah akbar!“ (Isten hatalmas) ég felé vetették tekintetüket. A maranosok pedig mély, ájtatos hangon kiáltották: „Dicséressél, oh örökkévaló, a mi istenünk, a világ királya, kinek ereje és hatalma betölti a világot!“

Miután a jelen voltak mindegyike istenét meggyőződése szerint megtisztelte, a halálos-ítéletek végrehajtásához fogtak.

Előbb a kötélre ítétekre került a sor. Mindegyiköket egy-egy karó elé állították s nyakára hurkot vetettek; azután a karó hátamögött álló sulytartó állványkákat hirtelen elkapták az óriási sulyok alól, minek következtében a hurkok erősen meghuzódtak s mélyen vágódtak a kötélre ítétek nyakába.

Hogy hogyan torzultak el az arczok, mint szaladt ki szájokból a nyelv, s hogy a függő testek milyen örületes tánczot jártak a levegőben, hogyan kapálóztak kézzel-lábbal: minek mindezt leírni? Kár az idegeket feszíteni az olyan érdekes leírásokkal, melyeket szelidebb kiadásban ugyan, de még manapság is — fájdalom — az ember elég gyakran láthat...

Nagyon gyorsan végére jártak a dolognak. Persze sietni kellett, hogy még a vihar kitörése előtt a tűzhalálra ítéteknek is kiszolgáltassák az igazságot

A tömeg ujjongott, szeme megittasult a felséges látványtól; kiabált, tolakodott, taszigálta egymást — és dicsérte az isten szent nevét... Vadál-lati öröm ült ki az arczokon, vérszomjassá vált a tekintet, éhessé a lélek, mint a hyena.

A felséges nép ez! — Halál kell neki, hogy éljen; gyilok, hogy üdvözüljön; üszök, tűz, láng, hogy el ne kárhozzék!...

És miért ne? Hisz a vezetők intelligens, nagy tudományu emberek, kiket követni kell, követni kötelesség! Mert hát kit kövessen az elvakult, gondolkodni ritkán szokott tömeg, ha nem az intelligentiát, a tudomány, tehetség által imponálókat, vezetőit?

(Folyt. köv.)

Pályázat.

A szeniczi izr. statusquo hitközségnél egy kerületi rabbi állása töltendő be. Fizetése évi **800** frt, szabad lakás, a törvényes anyakönyvi díjak és egyéb szokásos mellékjövedelmek.

Pályázók, kiknek elismert rabbiktól van képesítésük, a magyar és német nyelvet tökéletesen birják és a helybeli állami polgári iskolában külön az államtól huzott fizetésért törvénysze, rinti óraszámában a hittant előadni hajlandók-fölkéretnek, hogy jól fölszerelt ajánlataikat **f. évi augusztus végeig** alulirtoz küldjék be.

A próbaelőadásra meghivottak uti költségei megtérítetnek.

Szenicz, 1887. július 20.

Rotholz Dávid,
elnök.

Pályázat.

A makói izr. hitközségi magyar tan-nyelvű hat osztályu **népiskolánál** egy üresedésbe jutott, évi **500** frttal díjazott rendestanítói állás **f. évi szeptember elsejére** betöltendő. Pályázni kívánók, okleveles, a magyar és német nyelv tökéletes birtokában levő és a héber tantárgyak tanítására is képesített tanítók kellőleg felszerelt, egészségüket igazoló orvosi bizonyítvánnyal is ellátott, életkorukat és családi viszonyaikat is kitüntető folyamodványukat **f. évi augusztus hó 10-ik napjáig** az alulirothoz czimezve beküldhetik.

Dr. Dósa Sámuel,
hitk. elnök.

Pályázat.

A tapolczai 6. osztályu izr. népiskolánál a jövő iskolai évben egy tanító állása töltendő be. Fizetés **500** frt és véglegesítés esetén számottevő járulék.

Pályázók képesítésüket és a héber tárgyakban való jártasságukat kötelesek igazolni; nőtlenek előnyben részesülnek.

Pályázatok az erkölcsi bizonyítvány csatolásával legkésőbb **f. évi augusztus 10-éig** küldendők be alulirt hitk. előljárhoz.

Tapolcza (Zala m.), 1887. július 1.

Lessner Sámuel,
hitk. elnök.

Pályázat.

A helybeli hitközségnél egy első előimádkozó (cházon, schochet ubodek és kóré) állása üresedésbe jött. Évi fizetés **500** frt, fél sechita és mellékjövedelmek. Pályázótól megkivántatik, hogy kitünő báál tefilo legyen és mint sochet ubodek elismert orthodox rabbiktól tudjon bizonyítványokat (kabólesz) fölmutatni. Ben thóra előnyben részesül és külön jövedelemre is számithat. Irott ajánlatok a képességet, eddigi alkalmazást, kort, és családi állapotot igazoló okmányokkal **f. évi szeptember 1-ig** küldendők be. Próbaelőadást csak meghivott tarthat, utiköltség megtérítését csak alkalmazott igényelheti.

Kis-Márton, 1887. július 17.

Az orthodox izr. hitközség előljároi nevében:

Goldstein József, **Spitzer Dávid,**
jegyző. h. elnök.

Pályázat.

A kis-kőrösi izr. hitközség 5 osztályu nyilvános népiskolájánál üresedésbe jött egyik tanítói állomásra pályázat nyittatik. Évi fizetés **440** frt és heterként 7 órai külön héber oktatásért 60 frt. Ezen állomást elnyerni óhajtó okleveles néptanítók, kik a magyar, német és héber nyelveket birják, sziveskedjenek **f. évi augusztus 10-éig** működési, tanulmányi valamint életkorukat feltüntető okmányaikkal felszerelt kérévényeiket alulirothoz beküldeni. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó.

Heisler Adolf,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A szabadkai Landesmann-féle nyilvános fi-nelvelő intézetben egy okleveles polgári iskolai tanár állása töltendő be. Pályázók bárminő szakban lehetnek képesítve, de a rajzban jártasak előnyben részesülnek. Az ajánlatok, lehetőleg arczképpel ellátva, **f. hó végeig** küldendők alulirothoz. Fizetés: **teljes ellátás és havi 30 frt.**

Szabadkán, 1887. július 20-án.

Landesmann Lipót,
igazgató.

Ő Felsége az osztr. császár és Magyarország apostol. királyától, valamint Ő Felsége a belga király által szabadalmaztatott.

Suspensorium

(helytartó.)

Minden férfinak ajánlatos, lovaglóknak sokat járónak okvetlen szükséges.

Szövött 60 krtól 1 frt 50 krig. Szarvasbőr 1 frt 60 krtól 2 frt 80 krig. Vulkánirozott kautsukból (vizmentes) 3 frt.

Megrendeléseket pontosan és titoktartás mellett eszközöl

Legujabb találmányú

KELETI SÉRVKÖTŐ.

Még a legelhanyagoltabb sérvet is kitudulása ellen védi. (2) két felváltható pelottával és sérvvédővel ellátva, mely a sérvet és a sérvkötőt is izzáadás ellen védi, mindig szárazon, tisztán és épen tartja. Egyoldalu 6—10 frtig, kettős 12—18 frtig.

Mindennemü gummi és tollsérvkötők, betegápoló-eszközök,

Gummi különlegességek,

valódi francia óvszerek, Praeservatives stb. stb

KELETI J.

csász. kir. szabad. sérvkötész és ortopédiai műszerész,

BUDAPEST,

Koronaherczeg-utca 17. szám, a szerviták épületében

Orvosi nyilatkozat: Keleti sérvkötész úr, sérvkötőit betegek már hosszabb idő óta a lehető legjobb sikerrel használják, még legrégebbi sérvük ellen is teljesen czélszerűnek bizonyulnak stb. stb: dr. Hirsch Miksa s. k., orvos és sebész-tudor, a fővárosi Rókus-kórház v. orvos, a cs. és kir. katonai kórház v. orvos stb.

Brünni kelméket

elegans

nyári öltözetre

3-10 méteres szelvényekben, minden szelvény 4 bécsi róf.

frt 4.80 igen finom

frt 7.75 legfinomabb

frt 10.50 legeslegfin.

valódi gypjuból, valamint kamgarn és felt sokabát kelméket, sima és selyemmel átszövött kammgarn-szöveteket, mosható szöveteket, uri és fiu öltözetekre, méterjet 55 krjával szállit az összeg utánvétele mellett a szilárd s jóhíreűnek ismeri posztógyári raktár

SIEGEL-IMHOF

Brünnben, Ferdinandgasse Nr. 34.

Magyarozat. Minden szelvény 3-10 mtr. hosszú és 136 cm. széles, s így teljesen elegendő egy tökéletes férfi-öltözetre. A fönnebbi czég ismeretes szilárdsága és jelentékeny munkaképessége kezeskedik arról, hogy csak a legjobb áru, pontosan a választott minta szerint, szállittatik. — Mintán most igen sok szédelgő czég „brünni áruk“ köpenye alatt garázdálkodik, ezek ellenében a fönnebbi czég mintákat küld ingyen és bérmentve.

LANDESMANN LIPOT

fiu-nevelő-intézete

SZABADKÁN (Bácska.)

Lelkiismeretes oktatás a kereskedőnek és gazdasz-nak szükséges legfőbb előismeretekben. Előkészítés az egyéves önkéntességre jogosító vizsga letételére. Benlakás a leghiresebb neveldek mintájára. Val-lás-erkölcsi nevelés.

Gondos felügyelet. Mérsékelt árak.

Gyenge testalkatu vagy nehéz felfogásu 6—16 éves fiuk számára kiválóan ajánlható.

Beléphetni jelenleg is. — Értesítő ingyen.

Sz ombaton és ünnepnapokon előadás nem tartatik.

A legelső hazai gazdasági gépgyárak

közremüködése mellett,

megnyitása a gépvásárnak,

mely egybe van kötve egy állandó, változó

minta-kiállítással

s egyelőre kisebb

segédgépek

központi elárusító helyiségével, a klvitel, valamint a belföldi forgalom emelésének czéljából.

Az elárusítás eredeti gyári áron történik; az eredeti árjegyzék megtekintés végett rendelkezésre áll.

Levelezés: magyar, német, horvát, tót, szerb. bolgár, román, lengyel, cseh, francia, olasz és angol nyelven.

Telefon összeköttetés a kiállítókkal a központból

GEITTNER és RAUSCH

czégnél

Budapest, Andrassy-ut 8. sz.

Legkitünőbb hazai gyártmányok, mérsékelt árak mellett.

Minden hazafinak kegyes pártfogásába ajánlva!

MINTARAKTÁR,

rágányok, takarmányvágógépek, szecskavágók, répavágók, répapuzógépek, mákórlók, darológépek, kukoriczamorzsolók, tisztítórosták, trieurók, „Eureka“-tisztítók, vetőgépek, széna-gyűjtők, ekék, boronákból és egyéb földmivelő eszközökből.

Elárusítás csak is közvetlen, közbentözsök vagy jutalék-ügynököket kizárva, készpénz mellett történik.

Előleg és utánvétel mellett 25 frton alól nincs engedmény.

Nagyobb vételnél megfelelő az ár-engedmény. Kereskedőknek sem nyujthatunk nagyobb engedményt mint a gazda vevőnek.